

EESTI FINANTSTURU ÜLEVAADE 2018

Finantsinspeksioon

Sakala 4
15030 Tallinn
+ 372 668 0500
372 668 0501
info@fi.ee
www.fi.ee

Ülevaade põhineb Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvate turuosaliste esitatud andmetel.

SISUKORD

Eesti finantsturu ülevaade 2018	1
Pangad	4
Investeeringisühtingud	6
Fondivalitsejad	8
Investeeringis- ja pensionifondid	10
Elukindlustus	12
Kahjukindlustus	14
Makseasutused	16
Krediidiandjad ja -vahendajad	18
Kindlustusmaaklerid	20
Väärtpaberitur	22

PANGAD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- Aasta lõpu seisuga tegutses Eestis 16 panka, millest kaheksa olid välismaiste pankade filiaalid. Euroopa Keskpank koostöös Finantsinspeksiooniga tunnistas ühe panga tegevusloa kehtetuks.
- Eestis tegusevate pankade aastane laenukasv aeglustus 6,8%lt 5,7%ni. Kuigi laenukasv aeglustus, on see siiski suhteliselt kiire. Laenukasvu on toetanud majanduskeskkond, väike tööpuudus, suurenenud sissetulekud ja madalad baasintressimäärad. Mittefinantssektori ettevõtetele antud laenude kasv oli 1,2% ja kodumajapidamiste oma 6,2%.
- Pikaajaliste ehk üle 90 päeva viivises olevate laenude osakaal laenuportfellis vähenes edasi ja oli aasta lõpus 0,5%. Vähenemist toetas nii viiviste mahu kahanemine kui ka laenuportelli suurenemine. Viivislaenu on vähenenud ulatuslikult nii enamikus pankades kui ka majandussektorites.
- Hoiused kasvasid aastaga 4% ning laenude ja hoiuste suhtarv tõusis 109%ni. Hoiuste struktuuris ei ole märkimisväärseid muutusi toimunud – endiselt on suurema osakaaluga nõudmiseni hoiused, mis moodustavad hoiuste mahust 82%.
- Mitteresidentidest klientide hoiuste osakaal vähenes aastaga 11,8%lt 7,9%ni. Vähenenud on kõrgema rahapesuriskiga mitteresidentide hoiuste osakaal. Madala maksumääraga piirkonna klientide hoiuste osakaal on langenud alla 1% hoiuste mahust.
- Pangad on kasumlikud. Pangad on suutnud säilitada intressitulu ja kasumlikkust ka madalate intressimäärade keskkonnas. Pankade omakapitali tootlikkus kasvas aastaga 10,3%lt 11%ni. Varade tootlikkus oli aasta lõpus 1,5%. Mõlemad näitajad on Euroopa Liidu keskmisest kõrgemad.
- Pangandussektori likviidsus ja kapitaliseeritus on püsinud tugevad. Ligikaudu veerand pankade varadest on likviidsed ja likviidsusnormatiivi ületatakse piisava varuga. Kapitaliseerituse näitajad on Euroopas ühed tugevamad.

HINNANG RISKIDELE

Pangandussektori struktuursete muudatuste tõttu seoses Luminor Bank ASi loomisega kaasnevad lisariskid, mis tulenevad Läti ja Leedu majanduskeskkonnast.

Pankade laenukasvu on toetanud soodne majanduskeskkond. Majanduskasvu aeglustudes võib laenukvaliteet halveneda ja seetõttu on oluline, et pangad hoiaksid laenude väljastamisel senist konservatiivset joont ja säilitaksid piisavad kapitalipuhvrid.

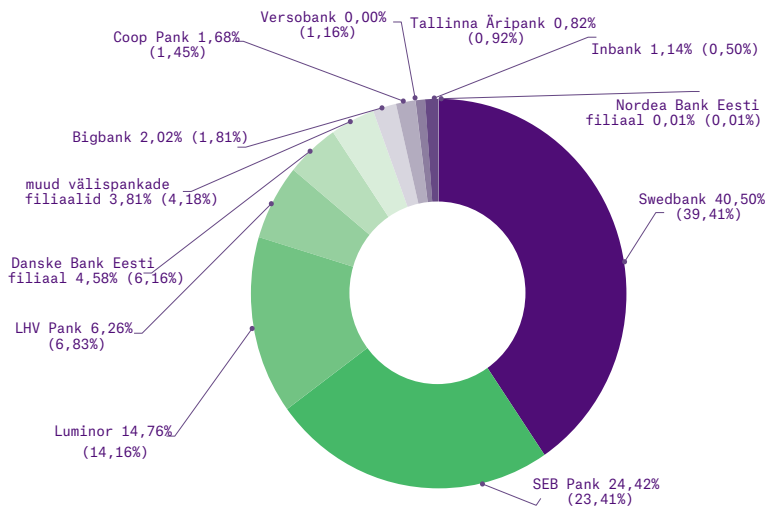
Mitme panga laenukasv on kiire ja ületab sektori keskmist. Kiire laenukasvuga kaasnevad suuremad riskid ja seetõttu peavad pangad pöörama senisest suuremat tähelepanu sisekontrollisüsteemide piisavusele ja toimimisele ning riskijuhtimise kvaliteedile.

Seoses mahukate uute õigusnormidega on suurenenud vastavusrisk ja pangad peavad tagama vastavuskontrolli funktsiooni tõhusa toimimise.

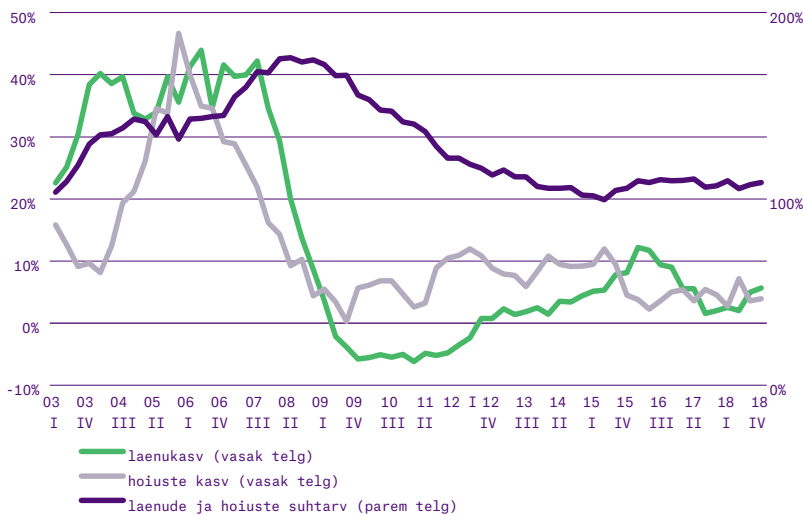
Tehnoloogia tähtsuse suurenemise ja digitaliseerimise tõttu muutuvad olulisemaks tehnoloogilised riskid ning pangad peavad seega järjest rohkem tegelema tehnoloogiate ajakohastamise, uuenduslike tehnoloogiate rakendamise ja küberturvalisuse tagamisega.

Mainerisk on märkimisväärselt suurenenud. Pangad peavad sellega oma likviidsus- ja finantseerimisriski juhtimisel arvestama.

Endiselt on pangandussektor avatud riskidele, mis võivad tuleneda emapankade majanduskeskkonnast ja kinnisvaraturu sündmustest.

Pankade turuosad varade mahu järgi 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

Pankade laenude ja hoiuste kasv 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

Turuosaliste arv

↓ 16

2017: 17

Varade maht

↑ 26,1 mld €

2017: 25,3 mld €

Laenujäägi kasv

↓ 5,7%

2017: 6,8%

Hoiuste mahu kasv

↓ 4,0%

2017: 4,6%

Omakapitali tootlikkus

↑ 11,0%

2017: 10,3%

Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv

↑ 30,3%

2017: 30,1%

INVESTEERIMISÜHINGUD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- 2018. aastal said tegevusloa kaks investeerimisühingut. Aasta lõpus tegutses seega Eestis viis investeerimisühingut, mille hulgas ei olnud ühtegi välismaa investeerimisühingu filiaali.
- Sektori tulud ja kasumlikkus püsivad kõrgel tasemel. Investeerimisühingute kasum suurenes 2018. aastal 72% ja oli 10,5 miljonit eurot. Tegu on suurima kasumiga viimase kümne aasta jooksul.
- Tulubaas ja kasumlikkus kasvasid peamiselt tänu kauplemiselt teenitud kasumile ja nõustamistehingute teenustasutuludele.
- Kauplemiskasumit teenib sektor tänu tururiskipositsioonide omandamisele, tavaliselt tuletisinstrumentide abil. Sellest tulenevalt võib tulubaas olla volatiilne.
- Klientide varade maht, mida investeerimisühingud haldavad, vähenes aasta jooksul 27% võrra ja oli aasta lõpus 674 miljonit eurot.
- Tulenevalt sellest, et investeerimisühingud tegutsevad enamasti piiriüleselt, kuulus enamik klientide varadest mitteresidentidest klientidele. Kohalikele residentidele kuulus vaid 3,1% klientide varadest. Ka suurem osa tuludest, 83%, teeniti välisriigis sõlmitud tehingutelt.

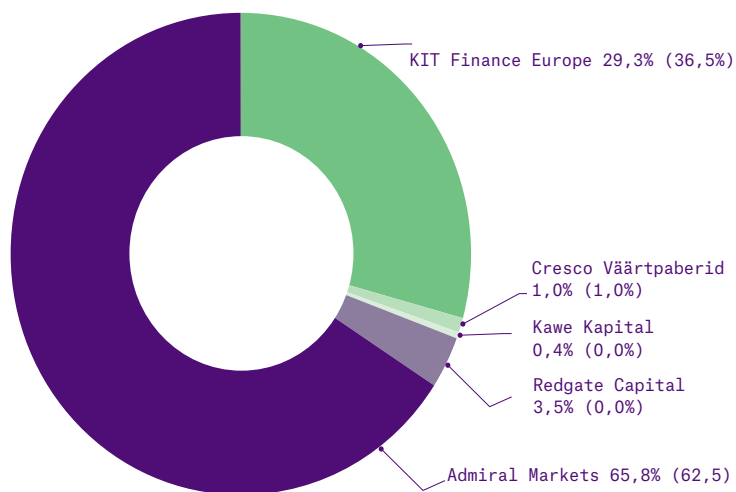
HINNANG RISKIDELE

Investeerimisühinguid ohustavad peamiselt suure tururiski võtmisele ehitatud ärimudelid. Suure võimenduse tõttu võib väike vapustus finantsturgudel tekitada lühikese ajaga märkimisväärseid kahjumeid, mistõttu on aktiivne riskijuhtimine väga oluline.

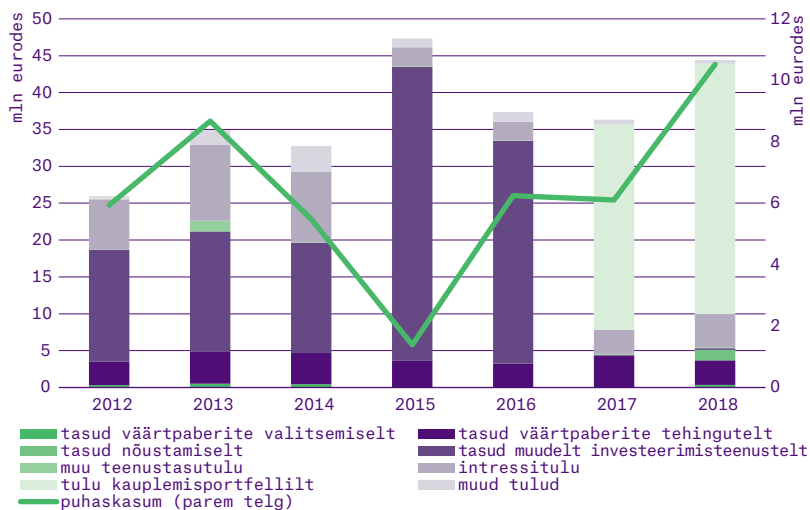
Oluliseks riskiteguriks tuleb pidada ka normidele mittevastavuse riski. Investeerimisühingud pakuvad oma teenuseid arvukates jurisdiktsioonides ja neile kehtivad seadused on keerukuse poolest võrdväärset pankadele kehtivate seadustega, mistõttu on suur oht, et investeerimisühing ei suuda vastata eri riikide õigusaktide nõuetele.

Kui võrd võrreldav osa investeerimisühingute teenuste müügist toimub väljaspool Eestit ja teenuseid osutatakse enamjaolt mitteresidentidele, kaasnevad sellega märkimisväärsed operatsiooni-, vastavus- ja rahapesuriskid.

Mõned Eesti turul tegutsevad investeerimisühingud võivad olla mõjutatud Brexiti riskist, kuna nad tegutsevad rahvusvahelisel turul.

Investeeringisühingute turuosad varade mahu järgi 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

Investeeringisühingute tulude struktuur ja puhaskasum

Turuosaliste arv

↑ 5

2017: 3

Klientide varade maht

↓ 674 mln €

2017: 926 mln €

Varade maht

↑ 60 mln €

2017: 48 mln €

Brutotulud

↓ 44 mln €

2017: 36 mln €

Püsikulude suhe netotuludesse

↓ 62%

2017: 69%

Omakapitali tootlikkus

↑ 22,0%

2017: 15%

Esimese taseme põhiomavahendite suhtarv

↑ 33,3%

2017: 32,4%

FONDIVALITSEJAD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- Eestis tegutsevate fondivalitsejate arv vähenes. Üks fondivalitseja sai investeerimisühingu loa, mille järel tunnistati tema fondivalitseja luba kehtetuks. 2018. aasta lõpus tegutses turul seega 15 fondivalitsejat, kellest neli olid väikefondi valitseja tegevusloaga.
- Fondivalitsejate¹ hallatavate varade maht kasvas aastaga 0,85% võrra ja oli 6,2 miljardit eurot. Hallatavate varade mahu kasv põhines fondivalitsejate enda fondide kasvul. Fondivalitsejate hallatavatest varadest moodustas enda fondide valitsemine 78%, teiste fondivalitsejate fondidele investeringute juhtimise teenuse osutamine 20% ja väärtpapieriportfellide valitsemine 2%.
- Fondivalitsejate koondbilansi maht suurenes aastaga 140 miljoni euron. Aastaga on fondivalitsejate bilansi maht kasvanud 8%. Suurenemine toimus peamiselt tänu teenitavate kasumite kasvule.
- Fondivalitsejate kasum vähenes aastaga 14% võrra ja oli 16,9 miljonit eurot. Fondivalitsejate kasumit mõjutas 2018. aastal olukord finantsturgudel, mida iseloomustas tavapäratult tugev volatiilsus.
- Sektori kapitaliseeritus on jätkuvalt tugev. Sektori omavahendite nõue on täidetud rohkem kui viiekordselt. Fondivalitsejate omakapitali tootlikkus on eelmise aastaga võrreldes langenud ja oli 13,6%.
- Kuigi turule lisandunud väiksemate tasudega pensionifondid, mis investeerivad passiivselt teistesse indeksfondidesse, on teravdanud fondivalitsejate hinnakonkurentsi, kasvas nende turuosa 2018. aasta jooksul vähe, 1,5%lt 2,1%ni.

HINNANG RISKIDELE

Fondivalitsejate ärimudel on suuresti kohustuslike pensionifondide keskne. Muudatustel pensionisüsteemis võib olla märkimisväärne mõju fondivalitsejate tegevusele.

Fondivalitsejate koondbilansis on suur osakaal likviidsetel varadel. Suurimat riski, tururiski, kannavad oma fondidesse tehtud investeringud. Investeringute ümberhindlus avaldab märkimisväärset mõju sektori kasumlikkusele. Kuna fondivalitsejate hallata on suures mahus kohustuslike pensionifondide varasid, on oluline juhtida operatsiooniriski. Selles mängivad tähtsat rolli tõhusad juhtimis- ja sisekontrollisüsteemid.

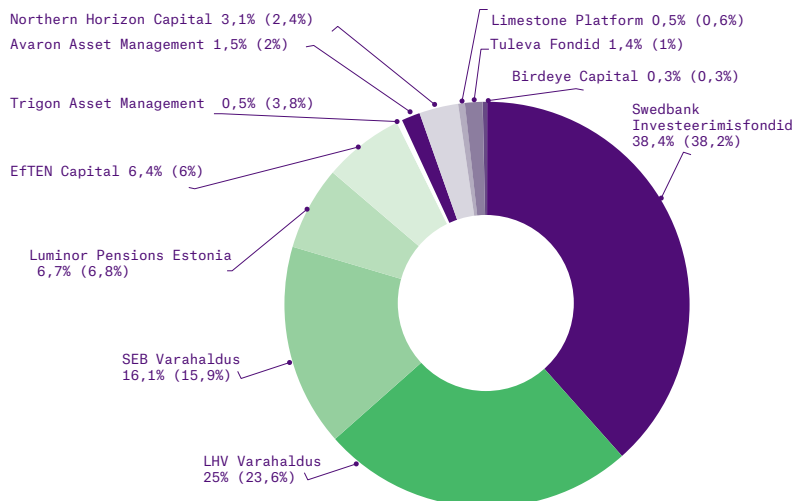
Fondivalitsejate kasumlikkusele võib edaspidi mõju avaldada investeerimisfondide seaduse muudatus, mis käsitleb valitsemistasusid: sellega sätestatakse valitsemistasude piirmäärad pensionifondide valitsemiseks. Samal ajal lisandub seadusemuudatusega edukustasu mõiste, mis võimaldab fondivalitsejal teenida lisatulu juhul, kui fondide tootlus ületab teatud võrdlusbaasi.

Kuigi sektori omavahendite nõue on täidetud rohkem kui viiekordselt, on üksikud fondivalitsejad siiski järelevalve teravdatud tähelepanu all, kuivõrd nende kapitaliseeritus on sektori keskmisega võrreldes märksa kehvem.

---

1 Ei sisalda väikefondi valitsejaid.

Turuosaliste arv

↓ 15

2017: 16

Hallatavate varade maht

↑ 6,19 mld €

2017: 6,14 mld €

Fondivalitsejate varade maht

↑ 139,5 mln €

2017: 128,6 mln €

Püsikulu neto teenustasutuludesse

↑ 41%

2017: 40%

Omakapitali tootlikkus

↓ 13,6%

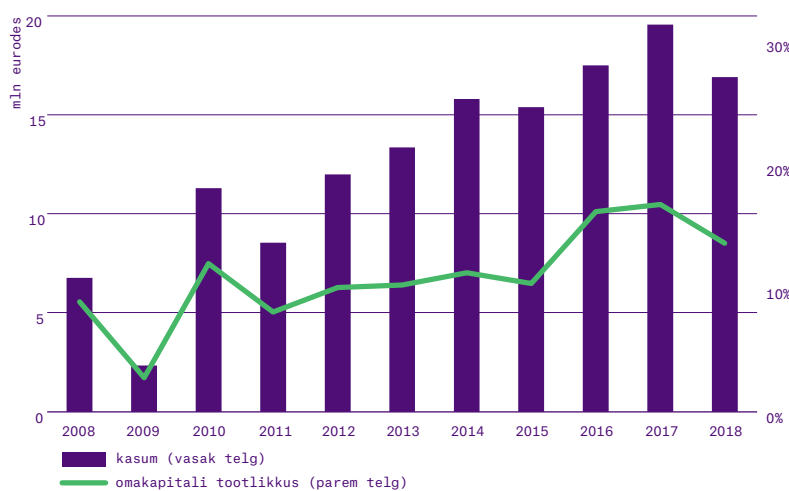
2017: 16,8%

Omvahendite nõude kaetus

↓ 505%

2017: 511%

Fondivalitsejate turujaotus Eestis registreeritud valitsetavate fondide mahu põhjal 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

Fondivalitsejate kasum ja omakapitali tootlikkus

INVESTEERIMIS- JA PENSIONIFONDID

PEAMISED ARENGUSUUNAD

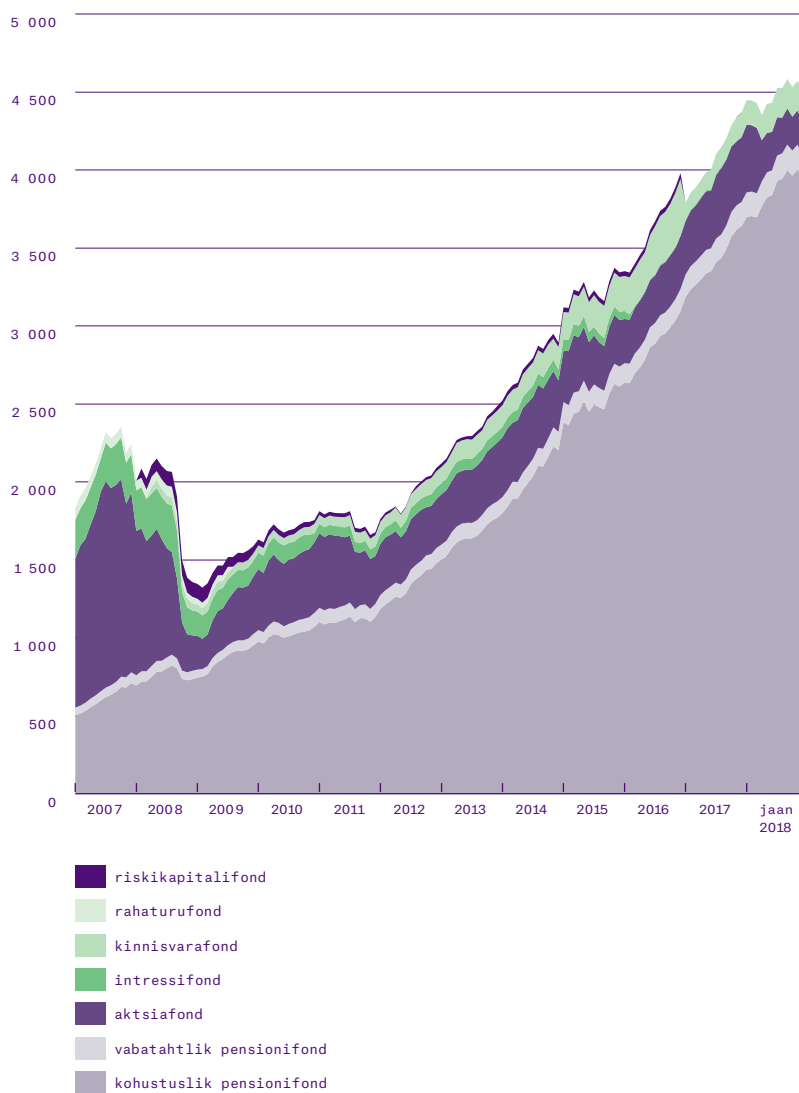
- Eesti turul tegutsevad tegevusloaga fondivalitsejad valitsesid Eestis 2018. aasta lõpus 55 investeerimis- ja pensionifondi, sh 11 mitteavalikku fondi. Avalike investeerimis- ja pensionifondide varade maht ulatus 4,5 miljardi euroni, mitteavalike fondide varade maht oli 0,4 miljardit eurot. Lisaks tegevusloaga fondivalitsejatele tegutses Eestis 2018. aastal 21 Finantsinspeksioonis registreeritud väikefondi valitsejat, kelle üle järelevalvet ei tehta. Finantsinspeksiooni andmetel valitsesid nad aasta lõpus 14 mitteavalikku fondi, mille varade maht oli 150 miljonit eurot.
- Avalike investeerimisfondide koondvarade maht kasvas aastaga 3,2% ehk 4,4 miljardilt eurolt 4,5 miljardi euroni. Fondide turu kasv on endiselt toetunud kohustuslikele pensionifondidele, mille varade maht kasvas aastaga 300 miljoni euro võrra. Kohustuslike pensionifondide osakaal kogu fonditurul oli 87%, järgnesid aktsiafondid (5%) ja avalikud kinnisvarafondid (5%). Avalike kinnisvarafondide varade maht läheneb nüüd aktsiafondide omale. Aastaga kasvas see 28% võrra, 157 miljonilt eurolt 200 miljoni euroni. Vabatahtlike pensionifondide varade maht kasvas samal ajal vähe, vaid üks miljon eurot. Vabatahtlikud pensionifondid moodustavad 3% avalike fondide varade kogumahust.
- Muude avalike fondide varade koondmaht vähenes aktsiafondide mahu vähenemise mõjul: aktsiafondide varade maht vähenes aastaga 206 miljoni euro võrra ja ulatus aasta lõpus 209 miljoni euroni, kusjuures vähenemine toimus kõigis Eestis registreeritud aktsiafondides. Muu hulgas avaldas mõju see, et Eesti suurim aktsiafond Trigon Uus Euroopa Fond kolis oma tegevuse Luksemburgi.
- Kuna Trigon Uus Euroopa Fond kolis Luksemburgi, vähenes ASi Trigon Asset Management turuosa 3,7%lt 0,2%ni. Suurim turuosa kuulus ASile Swedbank Investeerimisfondid (41%), järgnesid AS LHV Varahaldus (27%) ja AS SEB Varahaldus (17%).
- Finantsinspeksioon kooskõlastas 2018. aastal ühe uue kohustusliku pensionifondi tingimused ja seitsme investeerimisfondi tingimuste muudatused. Lisaks sai üks vabatahtlik pensionifond fondide ühinemise loa ja üks fond sai loa fondide piiriüleseks ühinemiseks. Likvideerimisluba väljastati ühele investeerimisfondile.

HINNANG RISKIDELE

Eesti fonditurg on kohustuslike pensionifondide keskne ning pensionifondid moodustavad iga aastaga järjest suurema osa nii fondisektori varade mahust kui ka fondide arvust.

Intressikeskkond ja leevendunud investeerimispiirangud on fondivalitsejaid suunanud alternatiivsete ja vähem likviidsete investeeringute poole, mida tehakse noteerimata võlakirjadesse ja kinnisvaraprojektidesse. Selline käitumine suurendab fondide likviidsusriski, samuti õige puhasväärtuse määramise riski.

Alates 2018. aasta esimesest kvartalist Eesti fondisektoris enam avalikke võlakirjafonde ei ole.

Investeeringisfondide arv

↓ 55

2017: 58

sh pensionifondid

32

2017: 32

muud avalikud fondid

↓ 12

2017: 14

mitteavalikud fondid

↓ 11

2017: 12

Avalike investeeringisfondide varade maht

↑ 4,5 mld €

2017: 4,4 mld €

sh pensionifondide varade maht

↑ 4,1 mld €

2017: 3,8 mld €

Fondide turuväärtus fonditüüpide kaupa (mln eurodes)

ELUKINDLUSTUS

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- Eesti elukindlustusturul tegutseb tegevusloa alusel kolm elukindlustusseltsi ja kaks välisriigi filiaali.
- Eesti elukindlustusseltside varade maht kasvas aastaga 2,7% võrra ehk 1,06 miljardi euron. Kasvu taga oli peamiselt investeringute ja nõudmiseni hoiuste mahu kasv. Tehniliste eraldiste maht suurenes 6,8% võrra.
- Müüdavaimad kindlustustooted on endiselt investeerimisriskiga elukindlustus ja kindlustusriskiga tooted.
- Eesti elukindlustusseltsid kogusid kindlustusmaksid 240 miljoni euro ulatuses ehk 3,5% rohkem kui eelneval aastal.
- Rohkem kui pool kindlustusmaksete mahust kogutakse elukindlustusseltside filiaalidest Lätis ja Leedus.
- Ligi poole (47,5%) kindlustusmaksete mahust moodustas 2018. aastal investeerimisriskiga elukindlustus. Il samba pensionilepingute kindlustusmaksed moodustasid maksetest alla 7%.
- Aasta lõpu seisuga olid Il samba pensionilepingud jõus 7191 kindlustatul; seda on viiendiku võrra rohkem kui eelneval aastal. Lisaks kahele kohalikule seltsile sõlmib Il samba pensionilepinguid ka üks välisriigi filiaal. Aasta jooksul tegid kindlustusandjad pensionimakseid 4,5 miljoni euro ulatuses ehk 1,1 miljoni euro võrra rohkem kui 2017. aastal. Pensionilepingute eraldis oli aasta lõpus 86,6 miljonit eurot, mis tähendab, et aastaga kasvas see viiendiku võrra.
- Välisriigi filiaalid kogusid 2018. aastal Eesti elukindlustusturult kindlustusmaksid kokku 12,7 miljoni euro ulatuses, millest Il samba kindlustusmaksed moodustasid ligi 12%.
- Elukindlustusseltside kapitalinõue oli 2018. aasta lõpus kaetud 155% ulatuses. Nõuet täitsid kõik seltsid.

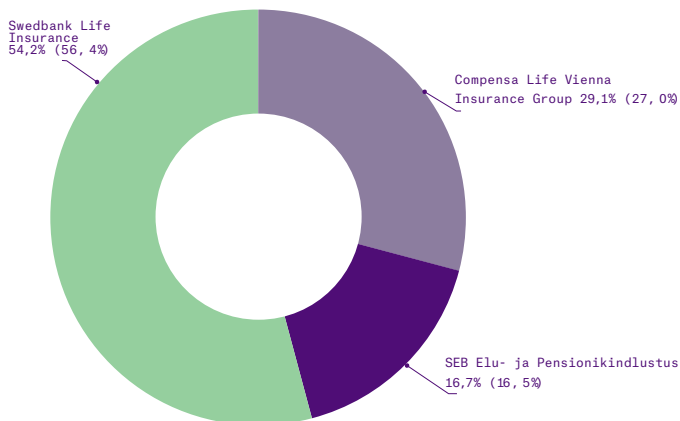
HINNANG RISKIDELE

Intressikeskkond ei soosi ikka veel kindlustusandjaid, kellel on kindlustusvõtjate vastu pikaajalised finantsgarantiiga kohustused. Madalate intressimäärade keskkonnas on kindlustusandjatel keeruline leida sobiva tootluse ja riskiastmega investeringuid.

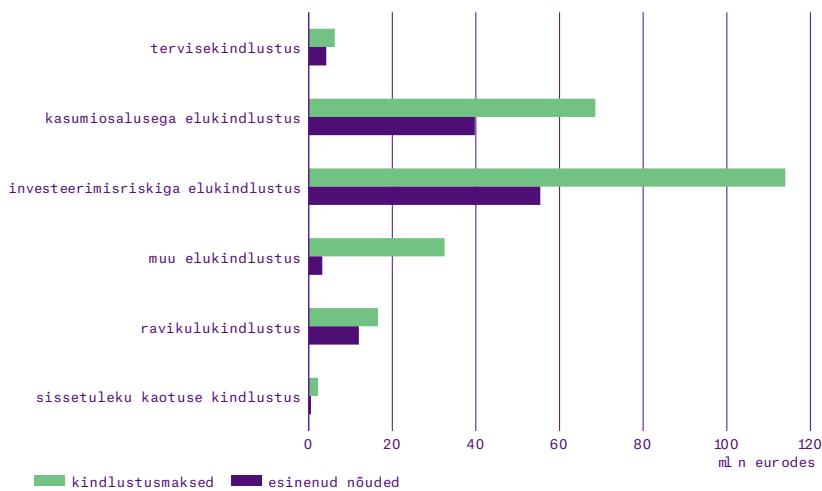
Püsiv madalate intressimäärade keskkond ei ole siiski märkimisväärselt muutnud kindlustusandjate investeringute jaotust. Endiselt investeeritakse peamiselt kõrge reitinguga riigivõlakirjadesse ja finantssektorisse, millest tulenevalt ei ole investeringute tootlus kuigi hea. Investeringud on emitendipõhiselt hästi hajutatud.

2016. aastal jõustunud kindlustusregulatsiooni Solventsus II rakendamisel on üheks peamiseks probleemiks olnud ebapiisav dokumenteerimine, seda nii juhtimissüsteemis kui ka tehniliste teemade kirjeldamisel. Seltsid on teinud selles küsimuses märkimisväärsed parandusi. Paranenud on ka võtmefunktsioonide lahususe rakendamine.

Elukindlustuses on endiselt suur risk see, et tehnilised eraldised on liiga optimistlike eelduste tõttu alahinnatud, mis võib avaldada mõju seltsi kohustuste täitmisele.

Eesti elukindlusandjate turujaotus varade mahu järgi 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

2018. aastal kogutud kindlustusmaksed ja esinenud nõuded

Turuosaliste arv

5

2017: 5

Varade maht¹

↑ 1063,5 mln €

2017: 1035,8 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↑ 764,3 mln €

2017: 715,6 mln €

Kindlustusmaksete maht

↑ 240,2 mln €

2017: 232,1 mln €

Solventsuskapitalinõude kaetus

↓ 155%

2017: 182%

¹ Kõik finantsnäitajad on toodud kolme Eestis registreeritud kindlustusseltsi kohta, s.o arvestamata välisriigi kindlustusseltside filiaale.

KAHJUKINDLUSTUS

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- Eestis tegutseb tegevusloa alusel seitse kahjukindlustusseltsi ja kuus välisriigi kindlustusseltsi filiaali.
- Kui Eesti kahjukindlustusseltside puhul on kindlustusmaksete alusel suurim kindlustusliik liikluskindlustus, siis Eesti kahjukindlustusturul koos välisriigi kindlustusseltside filiaalidega kogutakse kõige rohkem kindlustusmakseid kaskokindlustuses.
- Kindlustuslepingutest tulenevatest on kohustustest üle poole seotud liikluskindlustusega.
- Eesti kahjukindlustusseltside kindlustusmaksete maht kasvas 2018. aastal 16% ja oli 567 miljonit eurot. Eesti kahjukindlustusturu kogumaht oli 383 miljonit eurot ja see kasvas aastaga 14,5%.
- Kahjukindlustusseltside kombineeritud netosuhe ehk kahjusuhe koos kulusuhtega on vähenenud, moodustades 2018. aastal 87,9%. Kombineeritud suhte kahanemise ja mahtude kasvu koosmõjul suurenes kahjukindlustusseltside tehniline kasum.
- Tariifide tõusu mõjul jõudis liikluskindlustus 2018. aastal kasumisse. Viimati oli liikluskindlustus Eestis kasumis 2011. aastal.
- Eesti kahjukindlustusseltside kogutud kindlustusmaksetest laekus Eestist makseid alla 50%. Leedus ja Lätis on filiaal neljal Eesti suurimal kahjukindlustusseltsil.
- Kahjukindlustussektor on hästi kapitaliseeritud. Solventsus- ja miinimumkapitalinõuet täitsid kõik kindlustusseltsid.

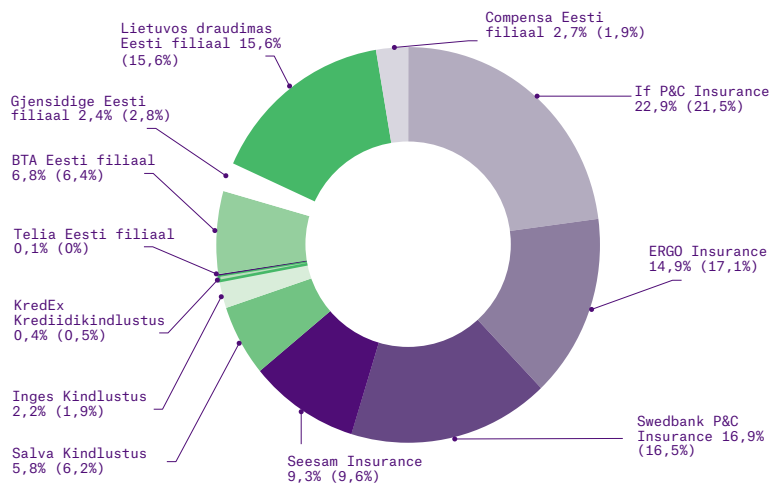
HINNANG RISKIDELE

Kahjukindlustusseltside investeerimisstrateegia on valdavalt konservatiivne. Investeeringud on suures osas kõrge reitinguga, mistõttu on tootlus olnud väike või hoopis negatiivne.

Mahtude kasv võib kahjukindlustussektoris kaasa tuua kapitaliseerituse vähenemise, kuna omavahendite suurenemine tänu teenitavale kasumile ei pruugi olla piisav, et katta kapitalinõude kasvu. Kahjukindlustussektori kapitaliseeritus on aastaga langenud 202%ni. Kasumlikkus on avaldanud positiivset mõju omavahendite suurusele, kuid teisest küljest on mahtude kasvu tõttu tõusnud ka kapitalinõude määr.

Tuvastatud puudused riskitundlike seadusenõuete täitmisel viitavad probleemidele ühingujuhtimises ja sisekontrollsüsteemide toimimises.

Sündmused Läti ja Leedu turgudel mõjutavad märkimisväärselt Eesti kahjukindlustusseltse, kuivõrd üle poole kahjukindlustusseltside kindlustusmaksetest kogutakse just neist riikidest.

Turuosaliste arv

13

2017: 13

Kindlustusmaksete maht

↑ 567,2 mln €

2017: 488,7 mln €

Varade maht

↑ 833,8 mln €

2017: 746,8 mln €

Tehniliste eraldiste maht

↑ 377 mln €

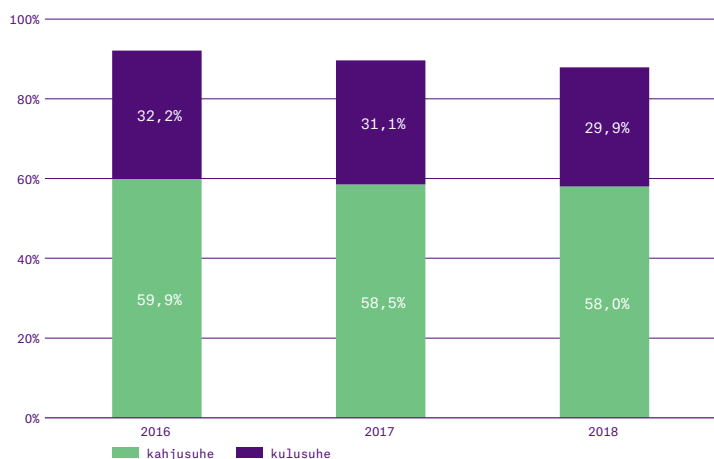
2017: 338,4 mln €

Solventsuskapitalinõude kaetus

↓ 201,7%

2017: 208,8%

Eesti kahjukindlustuse turg kindlustusmaksete alusel 2018. aasta lõpus (sulgudes 2017. aasta lõpp)

Kahjukindlustusseltside neto kombineeritud suhe ehk kahjusuhe koos kulusuhtega Solventsus II andmetel

MAKSEASUTUSED

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- 2018. aasta lõpu seisuga oli turul kokku 13 makseasutust, millest kolm tegutsesid erandi alusel. Erandi loaga makseasutustele kehtivad leebemad nõuded ning nende vahendatavate maksete maht on piiratud. Lisaks on Eestis registreeritud üks välisriigi makseasutuse filiaal.
- Täistegevusloaga makseasutuste keskmine maksetehingu summa kasvas 98 eurolt 124 euroni. Piiriüleste maksete osakaal on 43% ja kaardimaksetega algatatud tehingute osakaal 14%.
- Makseasutuste sektor teenis makseteenuste pakkumisega vaid veerandi oma tulust. Makseasutuste suurim tululiik on laenuandmisega seotud intressitulu.
- Makseasutuste üldine kapitaliseeritus on hea. Kõik makseasutused täitsid aasta lõpus omavahendite normatiivi.
- Huvi taotleda Eestis makseasutuse või e-raha asutuse tegevusluba oli erakordselt suur. Äriplaanid sisaldavad üha sagedamini makseteenuste ja krüptovarade valdkondade kombineerimist.

HINNANG RISKIDELE

Makseteenuste kombineerimine krüptovarade valdkonnaga toob kaasa lisariske, kohati täiesti uusi rahapesu ja terrorismi rahastamise, operatsiooni- ja IT-riske.

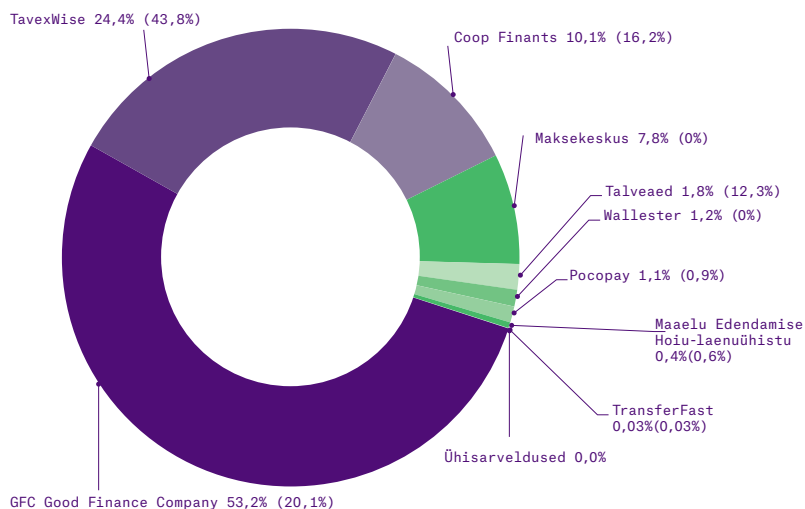
Mitteresidentide segmendis tegutsevaid makseteenuste osutajaid ohustab kõige rohkem võimalik rahapesurisk.

Makseasutuste käibekasvu ja riskiisu peavad toetama ettevaatav kapitali planeerimine ning toimiv ja piisav sisekontrollisüsteem.

Makseasutuste infotehnoloogiline võimekus on üha olulisem, seda nii usaldusväärse aruandluse kogumisel kui ka õigusaktidest ja juhenditest tulenevate nõuete täitmisel.

Kuigi sektori üldine kapitaliseeritus on hea, on mõned makseasutused kõrgendatud tähelepanu all tulenevalt nende ärimudeliga kaasnevatest riskidest ja kapitalipuhvrite piisavusest.

Turuosaliste arv

↑ 10¹

2017: 9

Maksete maht

↑ 684 mln €

2017: 386 mln €

Maksete arv

↑ 5,5 mln €

2017: 3,9 mln €

Kasum

↑ 4,6 mln €

2017: 1,4 mln €

Omakapitali tootlikkus

↑ 23,2%

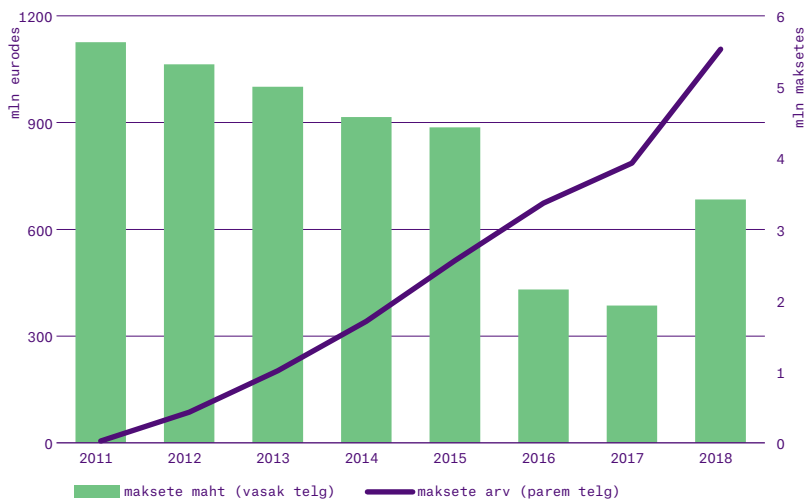
2017: 9,0%

Omahendite nõude kaetus

↑ 946%

2017: 761%

Makseasutuste turuosad maksete mahu järgi 2018. aastal (sulgudes 2017. aastal)

Makseasutuste maksete maht ja arv

1 Andmed ei sisalda erandi alusel tegutsevate äriühingute statistikat.

KREDIIDIANDJAD JA -VAHENDAJAD

PEAMISED ARENGUSUUNAD

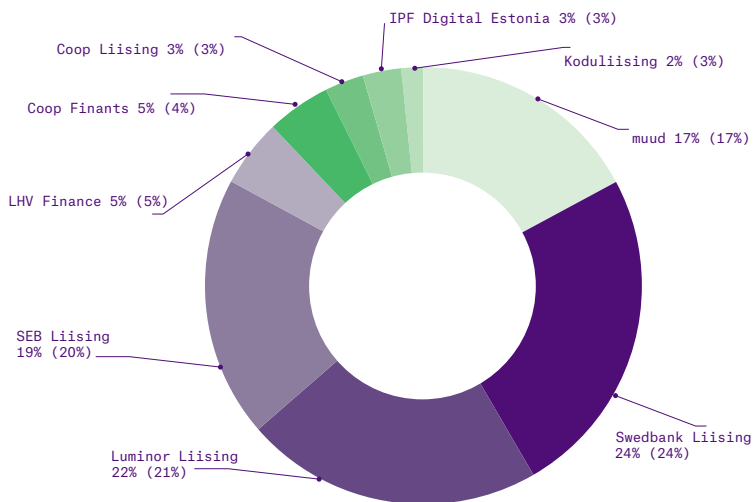
- 2018. aasta lõpus tegutses turul 51 krediidiandjat ja kaheksa kredidivahendajat. Erandi alusel tegutses lisaks 12 krediidiandjat. Need on krediidiandjad, kelle emaaettevõtte on krediidiiasutus ja kes kuuluvad konsolideeritud järelevalve alla. Neile kohaldub krediidiandjate ja -vahendajate seadus, kuid neil pole tegevusloa taotlemise kohustust.
- Krediidiandjate laenuportfelli jääk kasvas aastaga 19%, ulatudes 1036 miljardi euroni. Suurim osa, 80% ehk 832 miljonit eurot krediidiandjate laenuportfelist kuulus krediidiiasutustega seotud krediidiandjatele.
- Krediidiiasutustega seotud krediidiandjate laenuportfell koosnes peamiselt sõidukiliisingust, mis moodustas 83% portfelist. Nende hulgas on suurima turuosaga Swedbank Liising. Ülejäänud tarbijakrediidi turust katavad krediidiandjad, kes ei ole krediidiiasutustega seotud. Nende laenuportfellis on levinuimad tooted tagatiseta väikelaen ja vara ost järeelmaksuga, mis moodustavad kokku 81% nende laenuportfelist. Suurima turuosaga on IPF Digital Estonia OÜ.
- Krediidi kulukuse määr erineb krediidiiasutustega seotud krediidiandjate ja muude krediidiandjate vahel märgatavalt: kui krediidiiasutustega seotud krediidiandjate puhul oli keskmine määr 2018. aasta lõpus 9%, siis muude krediidiandjate puhul 46%.

HINNANG RISKIDELE

Krediidiandjate tegevuse olulisim risk on ettevõtjate suutlikkus täita vastutustundliku laenamise nõudeid. See tähendab ennekõike tarbijate krediidivõimelisuse hindamist vastavalt krediidiandjate ja -vahendajate seadusele. Lisaks tarbijate krediidivõimelisuse hindamisele ja tarbija esitatud teabe analüüsimisele tuleb vastutustundliku laenamise nõude järgimiseks kontrollida tarbija esitatud teavet. Seega on krediidiandjate tegevuse üks riskikoht tarbija kohta kogutava teabe kättesaadavus, täielikkus ja tõe vastavus.

Erandi alusel tegutsevate krediidiandjate ehk krediidiiasutuste tütarettevõtete tarbijakrediidi jääk on endiselt märksa suurem kui Eestis tegevusloa alusel tegutsevate krediidiandjate oma. Krediidiandjate allutamine järelevalvele on maandanud riske tarbijakrediidi turul. Tegevusloa alusel tegutsevate krediidiandjate ja vahendajate laenuportfelli kvaliteet on viimase aasta jooksul vaikselt, kuid kindlalt paranenud. See tendents näitab omakorda, et krediidiandjad ja -vahendajad järgivad seadusest tulenevaid vastutustundliku laenamise nõudeid ning väljastavad krediiti neile tarbijatele, kelle krediidivõimelisuses nad veendunud on.

Krediidiandjate ja -vahendajate üle tõhusa järelevalve sisse seadmine on olnud tarbijakrediidi turul üks oluline riskide maandaja. Krediidiandjad ja -vahendajad tunnetavad järelevalve kohalolu ning tõhus järelevalve omakorda võimaldab saada paremat ülevaadet tarbijakrediidi turul toimuvast, aga ka tõsta teenusepakujate tegevuse kvaliteeti ja usaldusväärsust.

Turuosaliste arv

↓ 71

2017: 72

Väljastatud laenude jääk

↑ 1036 mln €

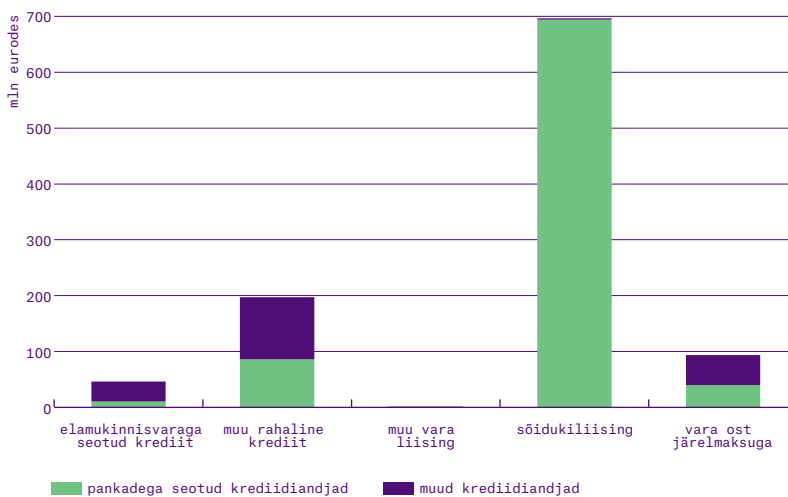
2017: 867 mln €

Puhas intressitulu

↑ 108,8 mln €

2017: 93,9 mln €

Krediidandjate turujaotus laenuportfelli jäägi alusel 2018. aasta lõpus

Krediidandjate väljastatud laenude jääk 2018. aasta lõpus

KINDLUSTUSMAAKLERID

PEAMISED ARENGUSUUNAD

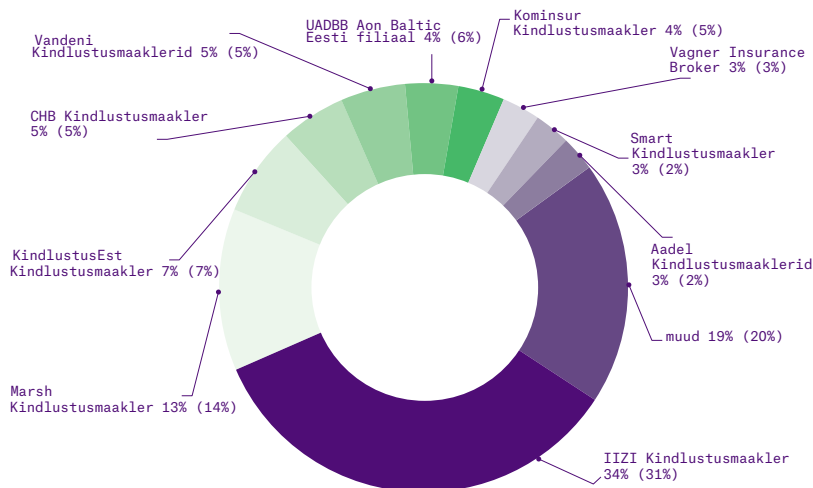
- Kindlustusvahendajate nimekirjas oli 2018. aasta lõpus 41 kindlustusmaaklerit ja seitse välisriigi kindlustusmaaklerite filiaali. Kindlustusvahendajate nimekirjast kustutati kaks ja sinna lisati üks kindlustusmaakler, välisriigi kindlustusmaaklerite filiaalide nimekirjast kustutati üks ja sinna lisati kolm filiaali.
- Kahjukindlustuses vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2018. aastal kindlustusmakseid kogusummas ligi 169,5 miljonit eurot.¹ Eesti kindlustusmaaklerid vahendavad nii Eesti kui ka välisriikide kindlustusseltside lepinguid. 2018. aastal moodustasid 78% ehk 132 miljonit eurot kõigist vahendatud kindlustusmaksetest Eesti kindlustusseltside omad ning 22% ehk 38 miljonit eurot välisriikide kindlustusandjate omad.
- Suurimad vahendatud kindlustusliigid olid maismaasõidukite kindlustus 52 miljoni euroga, liikluskindlustus 49 miljoni euroga ja varakindlustus 33 miljoni euroga.
- Elukindlustuses vahendasid Eestis registreeritud kindlustusmaaklerid 2018. aastal kindlustusmakseid 660 000 euro ulatuses. Kõige rohkem vahendati õnnetusjuhtumite ja haiguskindlustuse elukindlustuslepinguid, mille kindlustusmaksete maht oli kokku 419 000 eurot. Lisaks vahendati muid elukindlustuslepinguid (sh riskielukindlustus) kindlustusmahuga 233 000 eurot. Eesti kindlustusandjate elukindlustuse kindlustusmakseid koguti kindlustusmaaklerite kaudu 301 000 euro ulatuses, mis moodustab 0,3% Eesti kindlustusandjate kogutud elukindlustuse kindlustusmaksetest.

HINNANG RISKIDELE

Arvestades kindlustusmaaklerite tähtsust kindlustuse turustamise kanalina, on oluline vältida võimalikku huvide konflikti kliendi huvide ning kindlustusandja ja -maakleri majanduslike huvide vahel. Seda ennekõike olukorras, kus kindlustusandjal on võimalik maakleritasu maksmise kaudu mõjutada oma kindlustusteenuse müügiedu kindlustusmaaklerite müügikanalis. Kindlustusmaakleri tegevusega seondub eelkõige tema esindussuhte olemuse risk: kindlustusmaakleril on kohustus olla lojaalne kindlustusvõtjale, mitte kindlustusandjale.

---

¹ Lisaks kindlustusandjate lepingutele vahendati Eestis ka välismaiste edasikindlustusandjate lepinguid, mida ei ole siia ülevaatesse lisatud. Nende kindlustusmaksete maht oli 2018. aastal 4,8 miljonit eurot.

Turuosaliste arv

↑ 48

2017: 47

Vahendatud maksete maht

170 mln €

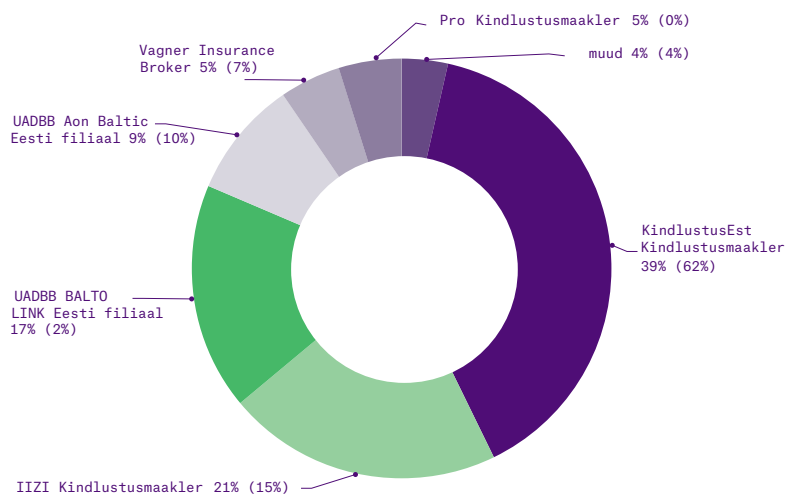
2017: 170 mln €

Vahendustasude suhe maksetesse

↑ 13,4%

2017: 13%

Kindlustusmaaklerite turujaotus kahjukindlustuse maksete järgi 2018. aastal (sulgudes 2017. aastal)

Kindlustusmaaklerite turujaotus elukindlustuse maksete järgi 2018. aastal (sulgudes 2017. aastal)

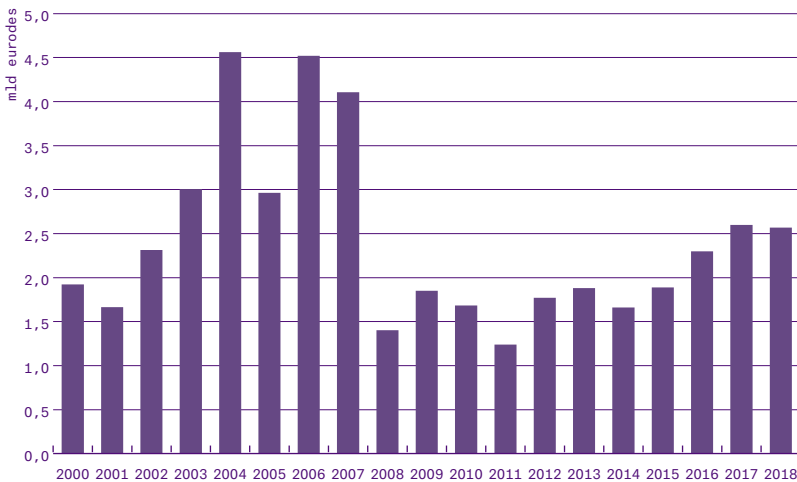
VÄÄRTPABERITURG

PEAMISED ARENGUSUUNAD

- Nasdaq OMX Tallinna börsi indeks vähenes 2018. aastal 6,38% ja langes 1,162,86 punktini.
- Kauplemissaktiivsus Tallinna börsil kasvas. 2018. aastal tehti aktsiatega 64 321 tehingut ehk 6,6% rohkem kui aasta varem. Tallinna börsi käive kasvas 46,4% võrra ja oli 221,9 miljonit eurot. Käibe kasvu toetas ühekordne sündmus ehk ülevõtmispakkumine Olympic Entertainment Group ASi aktsionäridele.
- Tallinna börsi põhinimekirjas olid 2018. aasta lõpus noteeritud 15 ettevõtte aktsiad ning lisanimekirjas kahe ettevõtte omad. Võlakirjaturul oli noteeritud seitse korporatiivvõlakirja ning alternatiivturul First North kaks võlakirja. Lisaks oli alternatiivturul First North noteeritud üks aktsia ja üks börsil kaubeldav fond.
- Kõige aktiivsemalt kaubeldi 2018. aastal Olympic Entertainment Group ASi aktsiatega, järgnesid Tallinna Sadama ja Tallink Grupi aktsiad.
- Põhinimekirjas tõusis 2018. aastal enim EFTEN Real Estate Fund III aktsia (5,88%) ja Merko Ehituse aktsia (4,43%). Kõige rohkem aga langes Baltika aktsia (-35,69%) ja Nordeconi aktsia (-27,64%) hind.
- Tallinna börsi turukapitalisatsioon oli 2018. aasta lõpus 2,57 miljardit eurot ehk 30 miljoni euro võrra väiksem kui aasta varem. Turukapitalisatsiooni kasvu toetas Tallinna Sadama aktsiate noteerimine, kahanemisele aitas aga lisaks aktsiate hindade langusele kaasa Olympic Entertainment Group ASi aktsiate noteerimise lõpetamine.
- 2018. aasta lõpu seisuga oli Tallinna börsil 19 liiget.
- Euroopa suurimaid ettevõtteid kajastav EURO STOXX 50 indeks vähenes 2018. aastal 14,34% ja kahanes 3,001,42 punktini.

OMX Tallinna börsi indeksi liikumine 2018. aastal

Tallinna börsi turukapitalisatsioon 2000.-2018. aastal

Tallinna börsil noteeritud aktsiad

Põhinimekirjas
15
2017: 15

Lisanimekirjas
2
2017: 2

Tallinna börsi käive
↑ 221,9 mln €
2017: 151,6 mln €

Tallinna börsi turukapitalisatsioon
↓ 2,57 mld €
2017: 2,6 mld €

